

Aan de Vlaamse Regering
per adres Ruimte Vlaanderen
Koning Albert II-laan 19, bus 12
1210 BRUSSEL

Betreft: Ontwerp gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan: afbakening voor de gebieden voor de winning van oppervlakedelfstoffen; Oppervlakedelfstoffenzone "Vlaamse leemstreek".

Geachte leden van de Vlaamse regering,

Bij deze tekent Groen Tienen bezwaar aan tegen het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan (ontwerp-GRUP): afbakening van de gebieden voor de winning van oppervlakedelfstoffen. Oppervlakedelfstoffenzone "Vlaamse leemstreek".

1. De behoefteaming.

De basisdoelstelling van het beleid inzake het beheer van de oppervlakedelfstoffen werd vastgelegd door de Vlaamse Regering op 4 april 2003 in het decreet betreffende de oppervlakedelfstoffen. In art.3 bevat dit decreet volgende relevante bepaling: "*Art.3. Het beleid inzake het beheer van de oppervlakedelfstoffen heeft als basisdoelstelling om op een duurzame wijze te voorzien in de oppervlakedelfstoffen die nodig zijn om aan de huidige en toekomstige maatschappelijke behoefte aan materialen te voldoen.*"

In hetzelfde artikel wordt de decretale basisdoelstelling onder meer geconcretiseerd door

- *het zuinig en doelmatig aanwenden van oppervlakedelfstoffen, en*
- *het aanmoedigen van het gebruik van volwaardige alternatieven voor primaire oppervlakedelfstoffen en het maximale hergebruik van afvalstoffen, zodat de behoefte aan primaire oppervlakedelfstoffen ingeperkt wordt.*

Duurzaam voorzien in de oppervlakedelfstoffenbehoefte ten behoeve van de huidige en toekomstige generaties, houdt in dat rekening gehouden wordt met ecologische, economische en sociale aspecten of noden en behoeften. Dit ontwerp is echter een economisch plan dat een sectorvisie weergeeft. Enkel bedrijfseconomische behoeften of wensen worden als uitgangspunt genomen. De hoeveelheid delfstoffen die op een geologisch, ecologisch en maatschappelijk verantwoorde wijze kan worden ontgonnen is echter eindig. Het nastreven van economische aspecten, zoals het veiligstellen van bedrijfseconomische zekerheid van de sector, moet evenwichtiger afgewogen worden ten opzichte van de sociale en ecologische aspecten.

Rekening houden met de decretale doelstelling betekent dit dat de leemverwerkende steenbakkerijen gestimuleerd moeten worden om zo duurzaam mogelijk om te springen met deze (en andere) primaire, eindige, grondstoffen.

Bij de berekening naar reserves om de ontwikkelingsperspectieven te verzekeren, wordt de duurzaamheid van het huidige ontginningstempo en het huidige consumptiepatroon niet in vraag gesteld. Efficiëntiewinst door technologische innovaties wordt in de raming niet meegenomen. Zuinig impliceert eveneens dat nagegaan wordt of het huidige consumptiegedrag al dan niet als zuinig kan bestempeld worden.

Bij de berekening naar reserves om de ontwikkelingsperspectieven te verzekeren, houdt het plan geen rekening met en voorziet geen stimuli voor het onderzoek naar dematerialisering, waarbij met minder grondstoffen gelijkwaardige producten worden vervaardigd.

Voorliggend ontwerp-GRUP staat haaks op de doelstelling van de Vlaamse regering rond duurzaam materialenbeheer. De behoeften worden maximaal ingeschat en als gevolg daarvan worden meer dan voldoende ontginningsgebieden aangeduid. De uitdagingen voor bedrijven om werk te maken van dematerialisering en alternatieven dreigen weg te vallen. Er zal immers toch een voldoende groot aanbod aan primaire delfstoffen blijven, zodat de eigen productie- en consumptiepatronen niet in vraag moeten gesteld worden.

De zoektocht naar alternatieven werd verengd tot alternatieve zoekzones voor leem. Er wordt bij de berekening van de leembehoefte geen rekening gehouden met de alternatieven voor deze primaire oppervlaktedelfstof. De ontwikkeling van nieuwe bouwtechnieken, zoals hout- en metaalskeletbouw, wordt niet in rekening gebracht. Dit zijn sectoren in volle expansie die de voorbije tien jaren een grote groei kende. De verwachting is dan ook dat deze en andere bouwtechnieken in de toekomst nog een groter deel van de markt zullen innemen.

Het niet in rekening brengen van deze alternatieven zorgt voor een overschatting van de daadwerkelijke behoefte aan primaire delfstoffen. Omgekeerd vertrekt het plan voor de inschatting van de behoefte van de verwerkende nijverheid van een zeer maximalistisch scenario. Het uitgangspunt om 1 op 2 bakstenen te bestemmen voor export leidt volgens ons eerder op een rooftocht van grondstoffen vanwege de huidige generatie, dan een bekommernis voor de noden van de toekomstige.

In het kader van duurzame ontwikkeling zou het beleid moeten evolueren naar een 'schaarste-beleid', waardoor bedrijven aangemoedigd worden om te zoeken naar oplossingen inzake dematerialisering of alternatieven.

Gezien de behoefte-raming enkel economisch is en niet duurzaam, stellen wij voor ze opnieuw uit te voeren, of om toch minstens een bijkomend duurzaam scenario te voorzien dat met de vermelde elementen rekening houdt. Dit kan vervolgens in rekening gebracht worden bij de aansnijding en fasering van de ontginningsgebieden.

2. Onvolledig plan-MER.

"In een plan-MER worden alle effecten beschreven die het plan kan hebben op de bodem, het water, de lucht, fauna en flora, geluid, geur, aanwezige monumenten en landschappen, de mens (leef- en woonkwaliteit, gezondheid, mobiliteit, recreatie...)... Milieueffecten duiden de verschillen aan tussen de toestand vóór de uitvoering van het plan (de bestaande toestand) enerzijds en de toestand na uitvoering van het plan (de geplande toestand) anderzijds. Een plan-MER schetst dus een beeld van de te verwachten gevolgen van een plan voor mens en milieu."

(zie <http://www.lne.be/themas/milieueffectrapportage/inspraak/hoe-inspreken/brochure-plan-mer.pdf>).

Het voorliggende plan-MER beschrijft de effecten op de kwaliteit van het grondwater niet en maakt het plan-MER bijgevolg onvolledig. De kwetsbaarheid van de grondwatertafel komt aan bod in hoofdstuk 3.2.2 van het plan-MER (pagina 78). De impact van het wegnemen van de leemlaag – de essentie van dit ontwerp-GRUP - wordt echter niet behandeld.

In droge perioden zal de ontginning door opwaaiende leem grote hoeveelheden fijn stof produceren dat over honderden meters door de lucht getransporteerd wordt en in de woonkernen neerslaat. Dit fijn stof heeft niet alleen een belangrijke impact op de leefbaarheid van de woonkernen maar ook op de gezondheid van de lokale bevolking (verhoogde risico's op het niveau van de ademhalingswegen). De impact van het stof op leef- en woonkwaliteit wordt evenmin behandeld in het plan-MER.

Het oppervlaktedelfstoffendecreet vereist een vergelijking tussen de bestaande milieu-impact en de te verwachten directe en indirecte impact op het milieu bij de uitvoering van het plan, inclusief de secundaire, cumulatieve en synergetische effecten op korte, middellange en lange termijn. Bij de beschrijving van de milieueffecten wordt de invloed van het bakken van bakstenen op het klimaat niet onderzocht. Nochtans moesten dergelijke secundaire effecten beschreven worden.

3. Deelplan 12 Eliksem (Tienen).

Wordt gecatalogeerd als onaangeroerd ontginningsgebied (bvb. op p. 213 van het planMER). **Dit is niet correct:** hoewel niet ontgonnen, is dit gebied niet onaangeroerd, maar integendeel werd een groot deel van deze gronden (sectie B, nrs. 48/47b/50) eind jaren '70 **gebruikt als vuilnisbelt**. Deze percelen bevinden zich centraal in het gebied 'deelplan 12 zone Eliksem'.

Na verzakkingen werd op een deel van de percelen (sectie B, nrs. 47C en 48A) de bedekkingslaag aangevuld. Voor deze aanvullingswerken werd op 22/10/2012 een stedenbouwkundige vergunning verleend door het college van burgemeester en schepenen.

3.1 Plan-MER:

Op pagina 91 en 106 betreffende de erfgoedwaarden krijgt zone Eliksem een SCORE 2, omdat het een gebied is met een **zeer grote archeologische potentie**, waar de kans op het vinden van archeologische sites reëel is (o.a. Romeinse baan, nederzetting en tumuli, silexvondsten steentijd, laatmiddeleeuwse lazarij).

Op pagina 183, in de samenvattende tabel, staat bij zone Eliksem echter een SCORE 5 voor erfgoedwaarden. Ons inziens is dit **foutief**, en is bijgevolg de conclusie foutief!

Op pagina 123 staat Eliksem **als enige** gecatalogeerd op de landbouwyperingskaart als van **zeer hoge waarde**, bovendien liggend in een afgewerkte ruilverkaveling. Op pagina 124 is de conclusie: De aansnijding van zeer waardevolle landbouwpercelen gelegen binnen de GAS vormt een knelpunt. Dit resulteert dan ook in **SCORE 1**.

Op pagina 111 wordt gesteld dat er geen effect zou zijn op de landschapsstructuur. Nochtans zijn de Eliksemstraat en de Wangestraat **holle wegen**, en hebben zij dus wel degelijk belang binnen de landschapsstructuur. Het transport en de gewijzigde waterhuishouding zijn al enkele elementen die dit erg nadelig kunnen beïnvloeden.

Wat die waterhuishouding betreft, dient er gewezen te worden op de vermelding op pagina 78: "Concreet betekent dit dat ter hoogte van de locatiealternatieven de leemlaag in de huidige situatie een bescherming biedt voor het grondwater. Na verwijdering van deze beschermende laag zal de kwetsbaarheid verhogen (tot uiterst kwetsbaar)."

De tabel op pagina 80 geeft aan zone Eliksem de op één na hoogste quotering Ab: **kwetsbaar** (lemige deklaag; watervoerende laag krijgt, kalksteen, zandsteen of

mergel). Bovendien zijn op slechts 50 m afstand ROG: recent overstromde gebieden, waarbij de oorzaak onbekend is. De gevolgen van ontginning zijn dat dan ook?

Wat dat transport betreft: Op pagina 132 zien we dat **geen enkel verwerkend bedrijf binnen een straal van 50 km** ligt. Achter zone Eliksem is, in tegenstelling tot de andere zones, geen enkel groen kadertje te zien.

Pagina 135 leert ons bovendien dat transport vanuit Eliksem maar liefst **9 woonkernen zou doorkruisen**, wat **het maximum** is van de hele lijst, en waarbij rekening dient gehouden te worden met een nu reeds verzadigde N3. De SCORE 3 lijkt ons dan ook **erg optimistisch**.

3.2 Het gemeentelijk structuurplan.

In het structuurplan dat op 9 november 2006 door de deputatie van Vlaams-Brabant werd goedgekeurd, is het standpunt van de stad duidelijk ten aanzien van het gebied voor ontginning: er wordt voorgesteld om de niet gerealiseerde gebied op te nemen in het agrarisch gebied (kaart 'gewenste agrarische structuur'). Het is duidelijk dat de hogere overheid voorbijgaat aan de autonomie van de gemeente.

3.3 Advies van SARO, Strategische adviesraad ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed (p.10)

" Ondanks de grenscorrecties, blijft de impact naar landbouw en de archeologische potentie zeer hoog. Daarenboven ligt het gebied in een open landbouwgebied op een golvend leemplateau. De raad vraagt dan ook deelplan 12 te behouden als reservegebied of allerminst een overdruk 'Fasering' toe te voegen waardoor het gebied slechts ontgonnen kan worden indien de andere ontginningsgebieden niet volstaan om tegemoet te komen aan de leembehoefte (cf. par. 9).

4. Besluit.

Overwegende dat

- de gemaakte behoefte-raming niet voldoet aan de normen gesteld door de Vlaamse regering inzake duurzaamheid, zuinig gebruik van primaire delfstoffen, ruimere toepassing van secundaire grondstoffen en alternatieven,
- het plan-MER ons inziens onvolledig is, met betrekking tot grondwater, stof, secundaire effecten zoals het bakproces,...
- de vernietiging van waardevolle landbouwgrond, de waterbufferende leemlaag én de archeologische potentie ontginning ongewenst maakt,
- de ligging van de ontginningszone een heel negatieve impact veroorzaakt op de nu reeds problematische mobiliteit,
- het gemeentebestuur in het structuurplan van 2006 het gebied benoemt als niet gerealiseerd – op te nemen in agrarisch gebied,
- het advies van de SARO van 24 april 2013 vernietigend is voor de wijze waarop het onderzoek gevoerd werd voor dit deelplan en voorstelt dit plangebied te behouden als reservegebied of allerminst een overdruk 'Fasering' toe te voegen,

stelt Groen Tienen voor deelplan 11 Eliksem uit voorliggend RUP te schrappen.

Namens Groen Tienen,